

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра східної і слов'янської філології

Курсова робота
з іранської філології

на тему:

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ АНТОНІМІВ У
ПЕРСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ
(НА МАТЕРІАЛАХ ПЕРСЬКОЇ МОВИ)

студента (тки) групи Перс10-22
факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти
освітньої програми:

Перська мова і література та переклад, друга східна
мова, західноєвропейська мова;

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.067 Східна мови та літератури
(переклад включно), перша – перська

Дашенко Анастасія Володимирівна

Науковий керівник: **викл. Даліда А. В.**

Національна шкала

Кількість балів

Оцінка ЄКТС

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	5
1.1 Теоретичні засади вивчення фразеології у сучасному мовознавстві.....	5
1.2 Фразеологічні одиниці та їх класифікація	6
1.3 Особливості фразеологізмів у перській та українській мові	8
1.4 Семантичні антоніми в фразеології, їх роль та типи у фразеології.	11
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	13
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ АНТОНІМІВ	15
2.1 Порівняння перських антонімічних фразеологізмів з українськими, розбір їх семантичних особливостей, значення та походження.	15
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	27
АНОТАЦІЯ ПЕРСЬКОЮ МОВОЮ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:	29

ВСТУП

Фразеологічні антоніми є однією з частин фразеології, яка протягом довгого часу вивчається в лінгвістиці та має багато цікавих, але водночас складних тем. Вони представляють собою стійкі вислови, що мають протилежні за значенням компоненти. У перській та українській мовах ця категорія фразеології заслуговує на увагу та дослідження, оскільки вона не лише відображає особливості менталітетів та культур, а й має значний вплив на мовну виразність та сприйняття мовленнєвого образу.

Мета дослідження: головною метою цього дослідження є вивчення та аналіз семантичних особливостей фразеологічних антонімів у перській та українській мовах.

Завдання дослідження: виявити нові закономірності у вживанні фразеологізмів та їх антонімів у перській та українській мовах, що допоможе кращому розумінню культурних особливостей обох народів. Також це може покращити якість перекладів і взаєморозуміння між представниками різних культур, що є важливим в сучасному світі.

Об'єкт дослідження: об'єктом нашого дослідження є фразеологічні антоніми в перській та українській мовах.

Предмет дослідження: предметом дослідження є семантика фразеологічних антонімів.

Актуальність дослідження: наукові дослідження в галузі фразеології та лінгвістики активно розвиваються. У багатьох виданнях та наукових конференціях можна знайти статті, які присвячені порівняльному аналізу фразеологізмів у різних мовах, включаючи перську та українську. Особливий резонанс викликали роботи, які досліджують семантичні особливості та переклад фразеологічних одиниць, а також культурні аспекти, що вони відображають. Це показує значний інтерес до міжкультурної комунікації та лінгвістичної типології.

Основні труднощі, які потребують подальшого вивчення включають глибше розуміння культурно-специфічних значень фразеологічних антонімів, проблеми їх перекладу та адаптації у міжкультурному спілкуванні. Також важливим є вивчення еволюції фразеологізмів та їх варіативності в різних соціокультурних контекстах. Ці питання обговорюються на спеціалізованих форумах, в журналах з лінгвістики та фразеології, а також на конференціях, присвячених мовознавству та культурології.

Наукова новизна: наукова новизна полягає в тому, що це одне з небагатьох досліджень, які порівнюють семантику фразеологічних антонімів в перській та українській мовах.

Практична цінність: практична цінність дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані в подальшому мовному навчанні та перекладі.

Матеріали дослідження: матеріали для дослідження були зібрані з різних джерел, включаючи словники, наукові статті та літературу.

Методи дослідження: ми використовували різні методи дослідження, включаючи аналіз, синтез, порівняння та класифікацію.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури. Перший розділ присвячений теоретичним основам фразеології, другий розділ зосереджується на порівнянні їх використання в перській та українській мовах.

Ця робота спрямована на вивчення та аналіз семантичних особливостей фразеологічних антонімів у перській та українській мовах.

Проведення аналізу фразеологічних антонімів у перській та українській мовах сприятиме не лише поглибленню розуміння семантичної структури цих виразів, а й допоможе висвітлити специфіку мовленнєвого мислення та культурних аспектів цих двох мовних систем.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1 Теоретичні засади вивчення фразеології у сучасному мовознавстві

Фразеологія – це розділ лінгвістики, що вивчає фразеологічні одиниці, а саме стійкі вислови, виразові звороти у словосполученнях, які є окремими елементами мови. та мають унікальне значення, що не залежить від значень окремих слів у цих виразах. Як самостійна дисципліна, фразеологія виникла в 40-х роках ХХ століття. Перші теорії фразеології були закладені в працях таких вчених як О. Потебня, І. Срезневський, Ф. Фартунова та О. Шахматова. Також значний вплив на розвиток фразеології зробив швейцарський мовознавець Ш. Баллі (Ш. Баллі, 1921).

Перші спроби систематизувати фразеологічні одиниці були відомі ще з часів давньогрецької та римської філософії. В той час філологи в своїх творах використовували фразеологізми та намагались класифікувати та пояснити їхнє значення.

В період ренесансу та середньовіччя, коли інтерес до літератури значно зріс, вчені продовжували збирати фразеологічні одиниці, в цей час і були перші спроби, щоб систематизувати їх, результатами їхньої праці стали перші словники фразеологізмів перші словники фразеологізмів.

Але саме з появою сучасної лінгвістики в ХІХ столітті, систематизація фразеологічних одиниць набула наукового характеру. Починаючи з того часу, вчені активно досліджують фразеологізми та розглядають їх як складову мови та культури. Також поява лінгвістики дала можливість вивчати структуру, семантику фразеологізмів, їх походження та етимологію. Праці таких вчених як, Фрідріх Ніцше (Ф. Ніцше 1883-1885) та Фердинанд де Соссюр (Ф. де Соссюр 1906-1907) внесли значний внесок.

Німецький філософ, філолог та психолог Фрідріх Ніцше не займався саме вивчення фразеології, але його психологічні праці мали вплив на лінгвістику та фразеологію. Завдяки тому, що Ніцше розглядав мову як засіб що не тільки передає

думки, але й активно формує їх, а також і як засіб, що виражає індивідуальність та свободу, ці його ідеї знайшли в дослідженнях фразеологічних одиниць. Це підкреслило важливість розуміння не лише поверхневого значення слів, але і їх емоційної та культурної семантики.

Отже, саме філософські ідеї про мову, про які писав Ніцше, і дали поштовх на розвиток у галузі фразеології, та розуміння фразеологічних явищ у лінгвістиці.

Фердинанд де Соссюр, хоч і був визнаним лінгвістом, його прямий внесок у саму фразеологію був не великим, адже його основні ідеї та роботи були спрямовані на загальну структуру мови і знаків. Однак, деякі з його досліджень мали вплив на вивчення фразеологічних одиниць.

Наприклад, лінгвісти завдяки концепції Соссюра про семіотику, або науку про знаки, змогли зрозуміти як фразеологічні одиниці функціонують як знаки в мовній системі. Саме Соссюр довів що знаки складаються з двох компонентів: значення (семантика) та форми (графіка або фонетика). Це допомогло дослідникам фразеології в аналізі семантичних та структурних аспектів фразеологічних одиниць.

Інша, не менш важлива, концепція Соссюра – це ідея про синхронію та діяхронію. Синхронія вказує на одночасний стан мовної системи, тоді як діяхронія стосується її еволюції через час.

Отже, Фердинанд де Соссюр був дослідником не конкретно фразеології, а дотичних до неї тем. Саме ці теми, семіотика та синхронія й діяхронія, допомогли у розвитку фразеології.

1.2 Фразеологічні одиниці та їх класифікація

Фразеологічні одиниці – це стійкі, уставлені звороти мови, які мають цілісне значення та не може бути зрозумілим за звичайними сумуваннями значень їх складових слів. Вони відображають усталені зв'язки між словами, які виникають під час процесу історичного розвитку мови та мовленнєвої практики. Компонентами фразеологізму може бути як повнозначні слова, так і службові.

Ознаки для фразеологічних одиниць, це:

1. Фіксована форма: Вони мають сталу форму, яку зазвичай не можна змінювати або замінювати без порушення значення виразу.

2. Стале значення: Значення фразеологічних одиниць не можна вивести шляхом сумування значень окремих слів чи складових частин виразу. Значення у таких виразів має своєрідність, яка полягає в цілісності всього словосполучення, та залежить від способу утворення фразеологізму

3. Використання в мовленні: Ці вирази використовуються в мовленні як цілісні одиниці, що мають певні конотації та виражають певні емоції чи стан.

4. Ідіоматичність: Фразеологічні одиниці часто мають ідіоматичний характер, тобто їхнє значення може повністю відрізнитись від очікуваного, також і мати зовсім неочікуване значення

5. Стійкість: Ці вирази часто є стійкими в мовленні та можуть бути відомими широкому колу людей.

Фразеологічні одиниці можуть класифікувати за такими пунктами:

1. Семантичний склад та значення:

- Антонімічні вирази. Це фразеологічні одиниці, що вказують на протилежність. Приклад: “жити в розкошах” - “жити в бідності”

- Синонімічні вирази. Це фразеологічні одиниці, що мають одне значення. Приклад: “відкрити душу” - “відкрити серце”

- Метафоричні вирази. Фразеологізми, які використовують образи та переносне значення. Приклад: “Аж в середині все обертається” (виражає сумнів, невпевненість, неприємні відчуття).

2. Походження:

- Народна фразеологія. Одним із джерел фразеологічних одиниць – народна мудрість, прислів'я, приказки.

- Літературна фразеологія. Це фразеологізми які мають походження з літературних творів.

- Професійна мова. Фразеологічні одиниці, що використовуються в певних професійних групах.

3. Синтаксична структура. Саме цей пункт може існувати в різних варіаціях, так як фразеологічні одиниці можуть поєднувати у собі зовсім різні частини мови (наприклад, дієслово, іменник, прикметник, прислівник тощо):

- Дієслівно-іменникові конструкції:

"дати волю уяві" - дієслово "дати" + іменник "волю" + іменник "уява". У цій конструкції дієслово "дати" поєднується з іменником "волю", а також з іменником "уява", утворюючи фразеологічний вираз зі сталим значенням.

- Прикметникові конструкції:

- "чорні ворони" - прикметник "чорні" + іменник "ворони". У цьому виразі прикметник "чорні" сполучається з іменником "ворони", утворюючи фразеологічне словосполучення з фіксованим значенням.

- Прислівникові конструкції:

"в одну крапку" - прислівник "в" + прийменник "одну" + іменник "крапку". У цьому виразі прислівник "в" сполучається з прийменником "одну" та іменником "крапку", утворюючи фразеологічну прислівникову конструкцію з фіксованим значенням.

1.3 Особливості фразеологізмів у перській та українській мові

Фразеологізми у перській та українській мовах мають особливості, які розглядають з таких точок зору, як:

1. Структурні особливості:

- У перській мові можуть часто зустрічатись фразеологічні одиниці з незмінною компонентною структурою, тобто замінити частину фразеологічної одиниці є недопустимим, так як кожна частина має своє чітко визначене значення. Наприклад, "دست و پا شکستن" (буквально "ламати руки та ноги") означає "бути дуже зайнятим" і не може бути зміненою на будь-які інші слова або вирази.

- В цей час українські фразеологізми можуть мати як і незмінну, так і змінну компонентну структуру. Саме це дозволяє їх варіативність у виразі думок і дає більшу гнучкість у використанні в мові. Наприклад, фразеологізм "Збивати піну" може мати декілька значень:

а) "Збивати піну з когось": висловлювати критику або незгоду з чимось, розбивати аргументи або обґрунтування іншої особи.

б) "Збивати піну на щось": втрачати час на непотрібні або марні речі, не роблячи чогось корисного.

в) "Збивати піну навколо когось": створювати шум або спекуляції навколо когось чи чогось, не дозволяючи справжній суті стати зрозумілою.

2. Семантичні особливості:

а) Фразеологізми у перській мові:

- Фразеологізми, що базуються на національних традиціях: Багато фразеологічних одиниць у перській мові мають своє коріння в давніх народних традиціях, обрядах та легендах. Наприклад, фразеологізм "دست و پا شکستن" (буквально "ламати руки та ноги") виник у зв'язку з обрядами боротьби у різних видів спорту, але зараз вживається в переносному значенні "бути дуже зайнятим".

- Фразеологізми, що відображають історію та культуру: У семантиці фразеологізмів відображаються історичні події, фольклорні перекази та культурні аспекти перського народу. Наприклад, фразеологізм "در برابر خدا خوردن" (буквально "їсти перед Богом") виражає поняття покаяння або примирення перед вищою силою, що відображає духовність та релігійність іранського народу.

-

б) Українські фразеологізми:

- Семантичні відтінки з українськими традиціями: Українські фразеологізми часто мають семантичні відтінки, пов'язані з українськими традиціями та звичаями. Наприклад, фразеологізм "дати слово" має особливе значення в українській культурі, де виконання даного слова має важливе значення і часто пов'язане зі зобов'язанням та честю.

- Історичні відтінки: Деякі українські фразеологізми можуть відображати історичні події або постаті, які мають значення для українського народу. Наприклад, фразеологізм "прокладати дорогу" може відноситися до історії будівництва шляхів і зв'язаний з ідеєю просування вперед у житті чи діяльності.

3. Лексичні особливості:

а) Фразеологізми у перській мові: Унікальні слова та вирази: Фразеологізми у перській мові часто використовують унікальні слова та вирази, які мають глибоке історичне та культурне коріння. Наприклад, фразеологізм "گوهر آهنین" (буквально "залізна перлина") використовується для опису чогось дуже цінного та надзвичайного, і його значення виникає з традиційного уявлення про цінність перлів та міфологічних перських легенд. Або "سنگ در دل" (буквально "камінь у серці") вживається для позначення глибокого страждання чи болю, що відображає традиції перського виразництва та метафоричного мислення.

б) Фразеологізми в українській мові: Культурні та мовні відтінки: Українські фразеологізми можуть містити слова та вирази, які відображають українську культуру, традиції та історію. Наприклад, фразеологізм "зламати поки є жар" використовується для позначення необхідності вчинити щось швидко, поки є можливість або енергія для цього. Це відображає українську традицію працьовитості та ефективності в різних сферах життя.

4. Синтаксичні особливості:

а) У перській мові: Фразеологізм в перській мові часто мають свої синтаксичні конструкції, які відрізняються від звичайних речень, наприклад:

- "ترانه ای می خوانیم" (буквально "ми співаємо пісню"): Цей фразеологізм використовується для позначення ситуації, коли люди співають пісню, але у переносному значенні він може використовуватися для опису позитивного та радісного настрою або захоплення чимось.

- "از دست دادن طلب" (буквально "втратити золото"): Цей фразеологізм використовується для позначення втрати чогось дуже цінного або важливого, але в

переносному значенні він може використовуватися для опису невдалої ситуації або невдачі у певній справі.

1.4 Семантичні антоніми в фразеології, їх роль та типи у фразеології.

Поняттям семантичних антонімів є твердження, що слова або фрази, які мають протилежне значення в межах певного контексту чи діапазону. У фразеології це означає, що фразеологічні одиниці можуть містити в собі антонімічні пари, які надають тексту більшу експресивність та контрастність.

Особливості семантичних антонімів в фразеології:

- **Контрастність:** Семантичні антоніми в фразеології допомагають створювати контрастність між поняттями чи елементами, що надає тексту більшу виразність та глибину значення.
- **Ідіоматичність:** Багато семантичних антонімів у фразеології мають ідіоматичне значення, що означає.
- **Виразність:** Використання семантичних антонімів у фразеологічних одиницях робить мовлення більш виразним та ефектним, додаючи тексту експресії та глибини,
- **Емоційне забарвлення:** Використання антонімічних пар у фразеологічних одиницях дозволяє виразити різні емоції та стани душі, від радості до суму, від захоплення до роздратування.

Семантичні антоніми приймають значну роль у сприйнятті мови та мовленні з багатьох аспектів:

1. **Експресивність та емоційне забарвлення:** Семантичні антоніми додають висловлюванням емоційне забарвлення та виразність, що дозволяє показати різні відчуття, почуття та стани душі. Вони допомагають збагатити мовлення та зробити його більш наповненим експресивністю.

2. **Контраст та протиставлення:** Антоніми дозволяють створювати контрастність та протиставлення між поняттями, явищами, явищами, які допомагають уточнювати смисл висловлювання та роблять його більш зрозумілим для сприймача.

3. **Глибина та багатогранність мови:** Семантичні антоніми додають мові глибину та багатогранність, що і дозволяє передати різні аспекти одного й того ж поняття або явища через протилежність їхніх значень.

4. **Створення образів та метафор:** Використання антонімів допомагає створювати образи та метафори в мовленні, роблячи висловлювання більш образним та ефектним.

5. **Підсилення суперечності та аналіз суперечностей:** Антоніми використовуються для підсилення суперечностей, а також для аналізу та розуміння суперечливих аспектів явища чи ситуації.

Кожна з цих функцій збагачує мовлення, допомагає зрозуміти його глибше та з більшою виразністю відтворити відчуття та думки через мовний засіб.

У фразеології є декілька видів семантичних антонімів, що використовуються для створення контрасту та виразності в мовленні:

1. **Антоніми за значенням:** Цей тип антонімів визначається прямою протилежністю значень слова чи виразу. Наприклад, фразеологізм "снігова королева" і "вогняний дракон" є антонімами за значенням "холодний" та "гарячий" відповідно.

2. **Антоніми за емоційним відтінком:** Деякі антоніми в фразеології можуть мати протилежний емоційний відтінок. Наприклад, фразеологізм "легка доля" і "важка доля" мають протилежні емоційні асоціації.

3. **Антоніми за контекстом вживання:** Деякі слова або вирази можуть мати протилежне значення залежно від контексту вживання. Наприклад, фразеологізм "замахнутися на золото" і "замахнутися на смерть" мають протилежне значення "намагатися досягти багатства" і "намагатися вбити когось" відповідно.

4. Антоніми за образом порівняння: Деякі антоніми утворюються за допомогою порівняння з образом. Наприклад, фразеологізм "лісовий оркестр" і "мовчазний ліс" мають протилежне образне значення "дуже шумно" і "дуже тихо".

Саме ці типи антонімів допомагають у створенні багатого та експресивного мовного розмаїття, що і дозволяє передати різні аспекти мовлення та виразити різноманітні емоції та думки через мовний засіб.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі ми дослідили теоретичні основи вивчення фразеології у сучасному мовознавстві. Фразеологія є важливою галуззю лінгвістики, яка вивчає фразеологічні одиниці, такі як стійкі вислови та виразові звороти у словосполученнях, які не мають прямого зв'язку зі значенням окремих слів, але мають своє унікальне значення.

Спроби систематизувати фразеологічні одиниці відомі ще з часів давньогрецької та римської філософії, а в період ренесансу та середньовіччя вчені продовжили збирати та систематизувати фразеологічні одиниці. Проте саме з появою сучасної лінгвістики в XIX столітті, вивчення фразеології набуло наукового характеру.

У цей період вчені почали докладно досліджувати структуру, семантику, походження та етимологію фразеологічних одиниць. Такі вчені як О. Потебня, І. Срезневський, Ф. Фартунова, О. Шахматов, Ш. Баллі, Ф. Ніцше та Ф. де Соссюр внесли значний внесок у розвиток фразеології як науки.

Ми отримали докладний огляд фразеологічних одиниць та їх класифікацію за різними ознаками. Фразеологічні одиниці є важливою складовою мови, оскільки вони відображають усталені зв'язки між словами та виражають цілісне значення, що не може бути зрозумілим за звичайними сумішами значень окремих слів.

Однією з основних ознак фразеологічних одиниць є їх фіксована форма та постійне значення, яке виводиться лише з увесьованої структури виразу, а не з

окремих слів у ньому. Також важливою є ідіоматичність фразеологізмів, яка полягає у їхньому несподіваному або відмінному від очікуваного значенні, а також їхня стійкість та використання в мовленні.

Класифікація фразеологічних одиниць може проводитись за кількома критеріями, такими як семантичний склад та значення, походження та синтаксична структура. Серед семантичних типів фразеологічних одиниць виділяються антонімічні, синонімічні та метафоричні вирази, які відображають різноманітні відношення між словами та поняттями.

Саме таким чином, вивчення фразеології та її класифікація краще допомагає розуміти структуру мови та її особливості, що є важливим для подальшого вивчення та використання мови у комунікації.

Фразеологічні одиниці в перській та українській мовах відрізняються за різними критеріями, такими як структурні, семантичні, лексичні та синтаксичні особливості.

По-перше, структурні особливості фразеологізмів відображають відмінності у компонентній структурі між перською та українською мовами. У перській мові зустрічаються фразеологічні одиниці з незмінною структурою, що відображається у їхній сталості у переносному значенні. Натомість, українські фразеологізми можуть мати як незмінну, так і змінну структуру, що дозволяє більшу гнучкість у їх використанні та різноманітність у вираженні думок.

Другий аспект – семантичні особливості. Фразеологізми в перській мові часто ґрунтуються на національних традиціях та історії, що відображається у їхній семантиці та використанні. Українські фразеологізми також мають культурні та історичні відтінки, але їх семантичні аспекти часто пов'язані з українськими традиціями та мовними особливостями.

РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ АНТОНІМІВ

2.1 Порівняння перських антонімічних фразеологізмів з українськими, розбір їх семантичних особливостей, значення та походження.

1. Фразеологізм "به آب آتش زدن" (перська мова), що буквально означає "робити воду в огонь" можна порівняти з українським відповідником " Воду решетом носити ". Якщо розгляну ці фразеологізми з кількох аспектів, то ми отримаємо:

Значення:

" Воду решетом носити " (укр.): Використовується для позначення марних зусиль, безрезультатних дій або дій, які не мають практичного значення або впливу.

"به آب آتش زدن" (перська): Виражає участь у подіях або діях, які підтікають до критичного або конфліктного стану, що може призвести до небезпеки або важкостей.

Емоційний забарвлення:

Український фразеологізм має нейтральне емоційне забарвлення, вказуючи лише на марність або безперспективність дій.

Перський фразеологізм має більше негативне забарвлення, оскільки вказує на дії, які можуть призвести до негативних наслідків.

Культурний контекст:

Український фразеологізм базується на образі " Воду решетом носити", що асоціюється з безрезультатними зусиллями або втратою часу.

Перський фразеологізм використовує образ "робити воду в огонь", що може бути сприйнятим як більш конфліктогенний або загрозливий уклад подій.

Отже, хоча обидва фразеологізми вказують на недоцільність дій або участь у чомусь негативному, вони різними способами виражають ці ідеї через культурний та мовний контекст кожної мови.

2. Фразеологізм "مثل آبی که روی آتش بریزند" (досл. - наче лити воду в вогонь) можна порівняти з українським фразеологізмом "мов воду на камінь лити".

Значення:

"مثل آبی که روی آتش بریزند" (перс.): Означає робити щось безперспективне або марне, надіючись на позитивний результат, але отримуючи негативні наслідки.

"Мов воду на камінь лити" (укр.): Позначає безрезультатні спроби змінити ситуацію або вплинути на когось, які нічого не змінюють або не вдаються в результат.

Емоційне забарвлення:

Перський фразеологізм має негативне емоційне забарвлення, оскільки вказує на марність та безрезультатність дій.

Український вираз також має негативне забарвлення, вказуючи на безрезультативність і витрату зусиль.

Культурний контекст:

У перській культурі образ "روی آتش بریزند" (лити на вогонь) може асоціюватися з марністю або невдачею в контексті спроби вирішення проблеми або впливу на ситуацію.

Український фразеологізм базується на образі води, яка безуспішно ллється на камінь, що символізує те, що жодні зусилля не дають результатів.

Тому, обидва фразеологізми передають ідею безрезультативності дій або марного її виконання, але цю ідею вони виражають різними способами, через їх культурні та мовні відмінності.

3. Фразеологізм “آدم از سنگ سختتر و از گل نرکتر است”, що дослівно перекладається як "людина може показати неймовірну силу та рідкісну слабкість".

Фразеологізм перською мовою, що звертає увагу на протилежні аспекти людської природи і змінність її характеру в різних життєвих ситуаціях.

Розбір частин фразеологізму "آدم از سنگ سختتر و از گل نرکتر است":

"آدم از سنگ سختتر": У перекладі ця частина фразеологізму означає "людина за камінь міцніша". Тут камінь показують як символ міцності, стійкості, твердості, що підкреслюється в порівнянні з людиною.

"از گل نرکتر": інша частина означає "від глини слабша". Тут глина це символ м'якості, вразливості, слабкості, в порівнянні з людиною.

Загальне значення:

Фразеологізм "آدم از سنگ سختتر و از گل نرکتر است" виражає ідею, що людина може мати надзвичайну силу, міцність, стійкість (порівнюючи з каменем), але водночас вона може бути вразливою, м'якою, слабкою (порівнюючи з глиною).

Аналіз:

Цей фразеологізм відображає протилежні аспекти людської природи: силу та слабкість.

Камінь і глина є символами, які часто використовуються для порівнянь в літературі та мові. Камінь асоціюється з міцністю, стабільністю, надійністю, тоді як глина - з м'якістю, підкорюваністю, змінністю.

Фразеологізм може також підкреслювати той факт, що сила та слабкість у людини можуть змінюватись залежно від обставин, досвіду, характеру тощо.

4. Фразеологізм "حسد دردیست کانرا نیست درمانی" в перській мові має глибоке значення і означає, що заздрість — це хвороба, яку неможливо вилікувати.

Якщо розібрати фразеологізм по частинах, то ми отримаємо такі значення:

Заздрість (حسد) - почуття, що характеризується небажанням чи невдоволенням чимось, що має інший. Це може бути бажання матеріальних благ, успіху, уваги або інших позитивних аспектів, які сприймаються як бажані або цінні.

Джерело болю (درد) - у контексті фразеологізму це вказує на те, що заздрість стає джерелом страждання, дискомфорту або душевних турбот, які є результатом негативних емоцій, що виникають внаслідок заздрості.

Відсутність (کان نرا) - це наголошує на тому, що лікування заздрості, як хвороби або негативного почуття, є неможливим або безнадійним.

Лікування (درمان) - у цьому контексті означає спробу подолати або знищити заздрість як негативну реакцію чи ставлення, але фразеологізм підкреслює, що таке лікування не можливе або неефективне, оскільки заздрість вважається хворобою, яку неможливовилікувати.

Отже, фразеологізм "حسد دردیست کانا نیست درمانی" наголошує на тому, що заздрість це надмірне і шкідливе почуття, яке приносить страждання та біль та в цей же час вважається, що від неї немає ліків або ефективного лікування.

5. Фразеологізм "از حق تا ناحق چهار انگشت است". Має дві граматичні основи, їх можемо розібрати як:

"از حق تا ناحق":

حق (Haq): це "правда" або "істина".

ناحق (Nahaghaq): це "неправда" або "брехня".

"چهار انگشت است":

چهار (Chahar): означає "чотири".

انگشت (Angosht): це "палець".

Таким чином, фраза "از حق تا ناحق چهار انگشت است" буквально перекладається як "від правди до брехні чотири пальці".

Значення:

Фразеологізм має ідею того, що історія або вислів не відображає дійсності. Він підкреслює недостовірність та непрямість інформації або свідчень.

Походження:

Вираз має коріння в традиційному уявленні, що у кожного пальця на руці є своя історія, і не завжди ця історія відображає образ подій, який є правдивим та достовірним.

Використання:

Цей фразеологізм може бути використаний для наголошення на тому, що інформація є недостовірною або викривленою, особливо, якщо говоримо про контекст розповідей, свідчень та історичних фактів.

Він може використовуватися як критика або сумнів щодо достовірності подій або висловлюваних думок.

6. Фразеологізм “مگر شما خانم زاييده ما را كنيز”.

Якщо розібрати фразеологізм "مگر شما خانم زاييده ما را كنيز" дослівно, отримаємо таке значення:

"مگر" (Magar): це слово-сполучник, що вказує на несподіваність або здивування.

"شما" (Shoma): займенник, який вказує на другу особу однини або множини, ввічлива форма звертання до людини, в даному випадку, до жінки.

خانم (khānom) - займенник, який використовують як "пані" або "господиня".

زاييده (zāyede) – дієприкметник, що походить від дієслова "زادن" (zādan), який означає "народжений".

ما (mā) - займенник, який вказує на першу особу множини, перекладається як "ми".

را (rā) - частка, що вказує на об'єкт дії.

كنيز (kanīz) - іменник, що означає "служниця" або "рабиня".

Таким чином, фразеологізм "مگر شما خانم زايیده ما را كنيز" використовується для вираження величезної гордості або зневаги до когось, хто відчуває себе вище за інших і демонструє свій статус або владу над іншими.

Дослівно перекладається як "хіба вас народила пані, а мене слуга".

І має значення "чому ви хизуєтесь переді мною".

7. Фразеологізму "اگر گفتی سيم خاموشی زر است" можемо зробити такий дослівний розбір:

"اگر" (agar): це слово вказує на умову або припущення, можна перекласти як "якщо".

"گفتی" (goftani): дієприкметник, який походить від слова "گفتن" (говорити) і має значення "що можна сказати".

"سيم خاموشی" (sim-e khamooshi): фразеологічний вираз, який буквально означає "тонка нитка мовчання" або "мовчання".

"زر است" (zar ast): дієслово, що означає "є золотом" або "має цінність".

Фразеологізм "اگر گفتی سيم خاموشی زر است" дослівно перекладається як "якщо сказане – срібло, то мовчання - золото". Цей вираз в українській мові має аналогічне значення фразеологізму "слово - срібло, а мовчання - золото".

Значення:

Фразеологізм виражає важливість мовчання в деяких ситуаціях, коли краще не говорити нічого, або коли мовчання може бути більш важливим і ефективним, ніж слова.

Це також означає, що у деяких випадках краще тримати мовчання, особливо якщо те, що ви хочете сказати, може викликати негативні наслідки або конфлікт.

Походження:

Вираз має давнє походження і відображає мудрість, яка вважалася важливою в багатьох культурах.

Використання:

Фразеологізм часто використовується для підкреслення важливості та ефективності мовчання в певних ситуаціях.

Він застосовується як порада або підказка, щоб люди розуміли, коли краще зберегти мовчання, а не говорити нічого.

8. Фразеологізм "خجالت را خورده آبرو را قی کرده".

Цей фразеологізм виражає ідею, що людина, яка втратила совість або сором, виявляє безсоромність і втрачає свою честь.

Якщо зробити детальний розбір цього фразеологізму то ми отримаємо:

خجالت (khejālat) - "сором" або "стид".

را (rā) - частка, що вказує на об'єкт дії.

خورده (khordah) - "проковтнув" або "втратив".

آبرو (ābroo) - тут вживається в значенні "честь", "гідність" або "достоїнство".

قی (qī) - "виплюнув" або "загубив".

Отже, синтаксичний розбір показує, що фразеологізм складається з двох дієслівних конструкцій, кожна з яких має свій об'єкт дії: "خجالت را خورده" (втратив сором) та "آبرو را قی کرده" (загубив честь).

Фразеологізм "خجالت را خورده آبرو را قی کرده" показує ситуацію, коли хтось втрачає сором та гідність, зазнаючи невдачі або відмовляючись від моральних принципів, що і є причиною негідної поведінки або дій.

Він також може демонструвати втрату самокритичності та чесності в поведінці, коли людина приховує свої помилки або дії, що порушують моральні норми.

Походження цього вислову пов'язане з культурними та моральними цінностями, де сором та гідність вважаються важливими елементами особистості.

Фразеологізм може використовуватися у різних ситуаціях для опису поведінки або вчинків, що протистоять моральним нормам або стандартам.

Його застосовують для вираження критики або осуду недостойної поведінки, коли людина вчиняє щось, що суперечить загальноприйнятим моральним цінностям або нормам.

Українським відповідником цього фразеологізму можемо назвати вираз "затоптати свою честь". Обидва фразеологізма передають ідею втрати совісті та сорому, що призводить до втрати честі або гідності.

9. Фразеологізм “وصلت با خویش، معامله با بیگانه”.

وصلت (vasl) - дієслово, що означає "з'єднання" або "приєднання".

با (bā) - прийменник, що вказує на співвідношення між словами у реченні, перекладається як "з".

خویش (khvish) - займенник, що означає "сам" або "свій".

معامله (mo'amalat) - іменник, що означає "торгівля" або "угода".

بیگانه (bigāneh) - іменник, що означає "іноземець" або "чужий".

Отже, фразеологізм "وصلت با خویش، معامله با بیگانه" перекладається як "З'єднання зі своїми, угода з чужими", і вказує на те, що родинні зв'язки або зв'язки з близькими людьми мають більше значення та надійність, ніж відносини з чужими особами чи сторонами. Це може застосовуватись як у побутовому житті (наприклад, ділові зв'язки з родичами порівнюються з тими з неродинними партнерами), так і у робочому середовищі (довіра до сімейних підприємств чи партнерів порівнюється з тими, хто не є частиною сімейного кола).

Розглядаючи походження фразеологізму, розуміємо що він має коріння в практичних аспектах життя та бізнесу, де значення родинних зв'язків і їх надійність часто відчуються сильніше, ніж відносини з неродинними особами чи сторонами.

Також, можливо, цей вислів виник у контексті культурних та соціальних цінностей, де відносини в рамках сім'ї або спільноти вважаються більш важливими та надійними порівняно з відносинами з чужими або неродинними особами.

10. Фразеологізм "هر که با دشمنان صلح آید سر آزار دوستان دارد". Якщо розібрати фразеологізм на частини, то ми отримаємо:

هر که (har ke) - зворот "той, хто" для позначення особи, на яку поширюється дія.

با (bā) - прийменник, що перекладається як "з" або "за".

دشمنان (doshmanān) - іменник у формі множини, що означає "вороги" або "неприятелі".

بصلح (ba solh) - прийменник та іменник, що вказує на заключення миру або згоди.

آید (āyad) - дієслово у формі третьої особи однини, що означає "приходити" або "прийти".

سر (sar) - іменник, що означає "голова" або "верхівка".

آزار (āzār) - іменник, що означає "покарання" або "страждання".

دوستان (dustān) - іменник у формі множини, що означає "друзі" або "приятелі".

دارد (dārad) - дієслово у формі третьої особи однини, що означає "має" або "володіє".

Отже, фразеологізм "هر که با دشمنان صلح آید سر آزار دوستان دارد" можна розшифрувати так:

“Той хто заключає з ворогами мир, той для друзів стає кривдником”.

Дивлячись на значення цього фразеологізму, можемо виокремити їх два:

- Основне значення цього фразеологізму полягає в тому, що той, хто намагається знайти мир або угоду зі своїми ворогами, може навіть більше пошкодити своїм друзям або союзникам. Це може бути через те, що знайдений мир з ворогами може включати умови або угоди, які не вигідні для друзів.

- Інше можливе розуміння полягає в тому, що укладання миру з ворогами може знайти перешкоди через втручання друзів або союзників, які можуть бути проти такої угоди або погодження.

Фразеологізм має давні корені і, швидше за все, походить з практичного життєвого досвіду. Він відображає складнощі в укладанні миру чи угод з ворогами і можливі негативні наслідки таких дій на власних союзників або друзів.

11. Фразеологізм "هیچ دودی بی آتش نیست" має досить глибоке значення і походження, які можуть відображати деякі культурні та філософські аспекти:

Значення:

У першому розумінні, цей фразеологізм означає, що не може бути диму без вогню. Це використовується для підкреслення того, що кожна подія або явище має свою причину або джерело, як вогонь, що є джерелом диму.

У другому розумінні, цей вираз вказує на те, що неможливо приховати справжню сутність чогось. Як вогонь, що може видати дим, істина чи справжня природа події також стане відомою.

Походження:

Цей фразеологізм має коріння у давніх традиціях, де вогонь і дим мали велике символічне значення. Вогонь уявлявся як символ життя, енергії та сили, тоді як дим був сприйманий як його невід'ємний супутник, що відображав зв'язок між причиною і наслідком.

Також можливо, що цей фразеологізм має витоки у філософських концепціях, де вогонь і дим використовувались як метафори для розуміння сутності реальності та її прихованих аспектів.

Використання:

У розмовній мові фразеологізм використовується для підкреслення необхідності розуміння причинно-наслідкових зв'язків у подіях або ситуаціях.

Також він може вживатися для нагадування про те, що справжній характер чогось виявиться рано чи пізно.

Цей фразеологізм є важливим елементом в перській мові, який допомагає виразити глибокі філософські та культурні концепції через метафору вогню та диму.

12. Фразеологізм "دوست ترا می گریاند و دشمن ترا می خندانند".

Має значення, яке близьке до вислову "друг скаже тобі гірку правду, а ворог лестить".

Значення:

У цьому фразеологізмі виражається ідея, що справжні друзі будуть, в будь-якому випадку, чесно казати правду, навіть якщо вона не дуже приємна, тоді як вороги можуть підштовхувати лестощами або радіти негараздам.

Походження:

Фразеологізм має коріння в загальній культурній уяві про те, як поводяться друзі та вороги у різні моменти вашого життя.

Використання:

Цей вираз можна використовувати для підкреслення різниці у ставленні друзів та ворогів до ваших почуттів, дій або проблем.

Він також може бути застосований для опису ситуацій, де хтось намагається вас обманути, виставляючи себе в роль друга або союзника, але насправді не діє в вашій інтересах.

13. Фразеологізм “هزار دوست اندک است یک دشمن بسیار”.

Розглядаючи цей фразеологізм, отримуємо такий переклад:

“Тисяча друзів – мало, а один ворог – багато”

Головне, що підкреслює цей фразеологізм, це важливість якості будь-яких відносин та попередження від ворогів. Основне його значення є в тому, що набагато краще мати меншу кількість справжніх та надійних друзів, ніж багато лицемірних і ненадійних. В цей час, велика кількість ворогів може стати серйозним обтяженням або загрозою.

Походження цього виразу може бути пов'язане з давніми часами, коли люди були більш залучені до військових чи політичних конфліктів, де один сильний ворог міг завдати більшої шкоди, ніж безліч непрофільованих супротивників. Такий

вислів міг нести практичне значення для військових лідерів та політичних діячів, наголошуючи на важливості стратегічного вибору союзників та управління ворожнечею.

Сьогодні цей вислів залишається актуальним як в житті, так і в бізнесі та соціальних відносинах, нагадуючи, що якість взаємин та стратегічний підхід до вибору партнерів є ключовими факторами успіху.

14. Фразеологізм “دوغ و دوشاب نظرش يکسان است”.

Дослівно “дуг і душон, на його думку – одне і теж” означає, що в думці або уявленні людини дві речі, що здаються зовні різними, насправді є однаковими чи малозначними.

Значення:

Цей вислів використовується для підкреслення того, що для когось дещо, що здається важливим або різноманітним, насправді є незначним або однаковим за значенням.

Походження:

Фразеологізм має кумирне коріння і пов'язаний із народними уявленнями про продукти харчування. "Дуг" - це пресований кефір, а "душон" сивець або молочний жируватий напій. Уявлення, що ці продукти мають схожу смакову якість або мають малу важливість, привело до створення цього фразеологізму.

Використання:

Цей фразеологізм використовується у висловленні сумніву в значущості чогось, що зазвичай вважається важливим або різноманітним. Наприклад, "Ці нові дизайнерські взуття і звичайні кросівки - це ж просто дуг і душон, на його думку – одне і теж". Тут вислів вказує на те, що для когось обидва типи взуття є однаково непотрібними або неважливими.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У процесі вивчення семантичних особливостей фразеологічних антонімів було виявлено, що вони відіграють значну роль у мові, а саме збагачують її варіативністю та емоційністю. Використання фразеологічних антонімів як і додає мовленню експресивності, так і сприяє точнішому вираженню ідей та почуттів. Саме вони дозволяють зменшити банальність та створюють більшу можливість для тонких нюансів в мові.

Особливе значення фразеологічні антоніми мають у виразі концептуальних протилежностей, що відображають різноманіття світогляду та сприйняття дійсності. Їх вживання сприяє поглибленню змістовного наповнення висловлювання та забезпечує додаткову інформацію щодо контекстуального розуміння вислову.

Практичне застосування фразеологічних антонімів у мовленні підкреслює їх важливість для побудови виразного та точного комунікативного зв'язку між співрозмовниками. Вони допомагають уникнути мовних недорозумінь і надають мовленню додаткової глибини та насиченості смислом.

АНОТАЦІЯ ПЕРСЬКОЮ МОВОЮ

ضدواژه‌های اصطلاحی یکی از بخش‌های اصطلاح‌شناسی است که به مدت طولانی در زبان‌شناسی مورد مطالعه قرار گرفته و موضوعات جالب و در عین حال پیچیده‌ای دارد. آن‌ها عبارات‌های پایداری هستند که دارای اجزای معنایی متضاد هستند. در زبان‌های فارسی و اوکراینی، این دسته از اصطلاح‌شناسی ارزش توجه و تحقیق را دارد، زیرا نه تنها ویژگی‌ها و فرهنگ‌ها را بازتاب می‌دهد، بلکه تأثیر قابل توجهی بر بیانیه زبانی و درک تصویر زبانی دارد.

هدف این پروژه تحقیق در مورد ویژگی‌های معنایی ضدواژه‌های اصطلاحی در زبان‌های فارسی و اوکراینی است.

وظیفه تحقیق تجزیه و تحلیل واحدهای اصطلاحی هر دو زبان با ساختار ضدواژه‌ای، شناسایی ویژگی‌های مشترک و متمایز در ترکیب معنایی آن‌ها، و همچنین تعیین وظایف و ویژگی‌های استفاده آن‌ها در گفتار است. انجام تجزیه و تحلیل ضدواژه‌های اصطلاحی در زبان‌های فارسی و اوکراینی نه تنها به عمق درک ساختار معنایی این اظهارات کمک می‌کند، بلکه به روشن شدن خصوصیات تفکر گفتاری و جنبه‌های فرهنگی این دو سیستم زبانی کمک می‌کند.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Голова Г. С. - *Фарсі-російський фразеологічний словник.*
2. Огуй О.Д., (2004), - *Одиниці фразеологічного рівня мови та специфіка їх перекладу* - Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.
3. Сосюр де Ф., (1879), - *Курс загальної лінгвістики,* - Cambridge University Press.
4. Мизин Т. О., (2017) - *Семантичні та структурні особливості фразеологічних антонімів англійської мови,* - Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету
5. М. А. К. Halliday and Colin Yallop, (2007), - *Lexicology. A Short Introduction,* - Continuum.